

Aan
Provinciale Staten en de Commissaris van de Koning van de provincie Brabant

cc:

- Statengriffie
- Leden van het Bestuurlijk overleg Water
- Leden van de Stuurgroep Deltaprogramma
- Leden van de Algemeen Besturen van Waterschappen

Deltacommissaris

Muzenstraat 93
Den Haag
Postbus 90653
2509 LR Den Haag
www.deltacommissaris.nl

T +31(0)70 456 7873

Kenmerk

DC-2023/307

Datum 8 mei 2023
Betreft Bijdrage Deltaprogramma aan ruimtelijke opgaven

Geachte bestuursleden,

Hierbij richt ik mij tot de nieuwgekozen Statenleden van de Provincies en leden van de Algemene Besturen van Waterschappen. Ik feliciteer u van harte met uw benoeming. Er wacht veel werk op u in deze spannende tijden.

Het Nationaal Deltaprogramma¹ beschermt Nederland tegen overstromingen, zorgt voor voldoende zoetwater en draagt bij aan een klimaatbestendige en waterrobuuste ruimtelijke inrichting. Provincies en waterschappen zijn belangrijke partners in dit programma. Als deltaxommissaris vraag ik graag uw aandacht voor de urgente opgaven waarvoor we in Nederland door klimaatverandering gesteld staan en de kansen die een goede samenwerking biedt, zodat ook de generaties na ons hier veilig en in welvaart kunnen blijven leven en werken.

Al onze opgaven vragen om een toekomstbestendige aanpak. We zien dat we steeds vaker te maken hebben met weersextremen; nat wordt natter, heet wordt heter en droog wordt droger. Een goede aanpak, landelijk, regionaal en lokaal, om de weersextremen op te vangen is urgent. Daarbij moeten we rekening houden met de lange termijn: met toenemende zeespiegelstijging, veranderende rivierafvoeren, droogtes, wateroverlast, bodemdaling en verzilting. Ik vraag met deze brief vooral aandacht voor de urgentie van de opgave "water en bodem sturend", onder andere voor het openhouden van ruimte die in de toekomst nodig zal zijn voor de waterveiligheid en waterbuffering en voor de (toenemende) opgaven op de lange termijn.

1. Opgaven zijn urgent , we moeten nú al aan de slag met de kaders van water en bodem sturend

Het Rijk heeft kaders aangereikt: water en bodem moeten sturend zijn bij de ruimtelijke inrichting van Nederland². Deze kaders bieden enerzijds richting, maar moeten deels nog verder worden uitgewerkt met een hoge urgentie en met een krap tijdspad. Mijn oproep aan u is: wacht niet op de laatste juridische borging, maar ga er nú al mee aan de slag. Werken vanuit het water- en bodemsysteem moet afwenteling voorkomen: naar andere gebieden, naar volgende generaties en van privaat naar publiek.

¹ <https://www.deltaprogramma.nl>

² <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/11/25/kabinet-maakt-water-en-bodem-sturend-bij-ruimtelijke-keuzes>

In veel gebieden zien we dat ondernemers heel goed begrijpen dat ze voldoende water van goede kwaliteit nodig hebben voor de toekomst van hun bedrijf en dat het water- en bodemsysteem randvoorwaarden oplegt. Het oplossen van waterknelpunten draagt in veel gevallen ook bij aan het oplossen van een natuur- en stikstofopgave en biedt perspectief voor een toekomstbestendige landbouw. Uit gesprekken met regionale bestuurders blijkt dat "water en bodem sturend" als onderlegger voor de ruimtelijke puzzels vaak een betere ingang vormt voor gebiedsgesprekken dan bijvoorbeeld een primaire oriëntatie op stikstof. Daarbij kan dan worden voortgebouwd op het Deltaprogramma dat via regionale processen de beperkingen en kansen van het bodem- en watersysteem al in beeld heeft gebracht. Onder meer via het onderzoeken van de waterbeschikbaarheid en de uitvoering van stresstesten.

Voor het Deltaprogramma is de verbinding met de opgaven voor landbouw, natuur, energie en woningbouw cruciaal. In de regio komt alles samen en zijn er volop kansen voor synergie, zoals de maatregelen voor waterveiligheid en voor duurzame beschikbaarheid van zoetwater en voor aanpassing van de ruimtelijke inrichting om weersextremen op te vangen. Veel maatregelen op dit gebied worden gefinancierd uit het Deltafonds met cofinanciering vanuit de regio. De aansturing en uitvoering ligt in handen van de bestuurlijke partners in de regio, die ook het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en de woningdeals gaan vormgeven. Het Deltaprogramma biedt voor die opgaven dan ook graag zijn kennis, ervaring en bestaande overlegstructuren aan.

2. Ruimte reserveren voor de toekomstige wateropgaven

Het Deltaprogramma werkt vanuit de lange termijn opgaven en kijkt naar de samenhang op regionaal én op bovenregionaal niveau. Provincies zijn door het Rijk gevraagd om plannen voor het landelijke gebied te maken, inclusief ruimtelijke arrangementen. Dat gebeurt op basis van intensieve gesprekken met regionale partners. Het Deltaprogramma brengt daarbij in beeld welke stappen nu gezet moeten worden om schade in de toekomst te voorkomen. Daarbij is het van belang opties open te houden en daarvoor ook letterlijk ruimte te reserveren. In het rivierengebied en langs de kust gaat het bijvoorbeeld om de ruimte langs de waterkeringen die in de toekomst nodig is om de waterveiligheid te blijven borgen. Het Deltaprogramma geeft middels het interbestuurlijk programma Integraal Rivier Management (IRM) een eerste indicatie van de bandbreedte van de benodigde ruimte voor dijkversterking en/of rivierverruiming. Deze bandbreedte zal in de komende tijd worden geconcretiseerd. Voor nu is het van cruciaal belang dat deze ruimte op een goede manier wordt meegenomen bij het opstellen en uitwerken van de provinciale plannen voor het landelijk en stedelijk gebied.

Het Deltaprogramma agendeert op rijksniveau die zaken die in alle regio's aan de orde komen zoals borging van bouwregels, om voor overheden en initiatiefnemers heldere (water)doelen en voor de bouwsector een 'level playing field' te creëren. De recent verschenen 'Landelijke Maatlat voor een groene en klimaatadaptieve gebouwde omgeving'³, die tot stand is gekomen op basis van veel regionale praktijkervaring, kan daarbij zeer behulpzaam zijn.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/03/23/kamerbrief-over-landelijke-maatlat-voor-een-groene-klimaatadaptieve-gebouwde-omgeving>

3. Stilstaan bij de consequenties van de keuzes van vandaag voor de lange termijn

Hoewel de opgaven in de nu direct voorliggende bestuursperiode al ingewikkeld genoeg zijn, doe ik een klemmend beroep op alle partijen om óók stil te staan bij de consequenties van de keuzes van vandaag voor de lange termijn. De ruimtelijke oplossingen per provincie moeten niet alleen een antwoord bieden op de opgaven voor nu, maar ze moeten ook toekomstbestendig zijn en dus gericht op de lange termijn ontwikkelingen zoals een versnelde en grillige klimaatverandering. Dat vraagt een benadering vanuit het bovenregionale watersysteem bijvoorbeeld voor de verdeling van het schaarse water. Het Deltaprogramma helpt bij die afwegingen op bovenregionaal niveau, om samenhang te bevorderen en afwenteling te voorkomen.

Het Deltaprogramma kijkt daarbij naar de lange termijn, maar óók naar de bovenregionale en naar de nationale samenhang. Van bovenstrooms naar benedenstrooms én andersom. Van hoofdwatersysteem naar regionaal watersysteem, en andersom. Maar ook de water- en bodembelangen binnen de ruimtelijke ordening. Bijvoorbeeld voor het IJsselmeergebied verkennen we de grenzen aan ruimtelijke ontwikkelingen op basis van de toekomstige peilmarges. Dit moet in samenhang worden beschouwd met de waterveiligheid, waterverdeling, ecologie, bodemligging van de grote rivieren en de zeespiegelstijging om afwenteling te voorkomen. Dit vraagt afwegingen op bovenregionaal en nationaal niveau in het Deltaprogramma.

Keuzes maken moet

Bij het leggen van de ruimtelijke puzzel op regionaal niveau is fasering een cruciaal aspect. Niet alles kan meteen af te zijn, maar tegelijkertijd moeten korte termijn ontwikkelingen en investeringen (2030) niet wringen met het lange termijnperspectief (2050 en daarna). In de regio's lopen al concrete uitvoeringsprogramma's voor waterveiligheid, zoetwaterbeschikbaarheid en ruimtelijke adaptatie. Deze kunnen als vliegwiel fungeren voor het opstarten van uitvoeringsmaatregelen voor bijvoorbeeld de landbouw en natuurherstel en bieden kansen voor synergie.

Ik wens u veel succes bij de totstandkoming van nieuwe college-akkoorden, én de nieuwe uitvoeringsprogramma's. De kennis, inzichten, uitvoeringscapaciteit en maatregelen uit het Deltaprogramma staan tot uw beschikking. Wij werken graag met u mee vanuit ons gezamenlijk belang voor een veilige, leefbare en welvarende toekomst.

Met vriendelijke groet,

P.C.G. Glas
Regeringscommissaris voor het Deltaprogramma